

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 157 L

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i kommuneloven og lov om flagging
på kommunale bygninger (forenkling av
regelverket for kommunevåpen
og kommuneflagg)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	6.4	Lov om flagging på kommunale bygninger	14
			6.5	Ikrafttredelse	14
2	Generelt om høringen	6	7	Departementets vurdering	15
2.1	Høringen	6	7.1	Kommunestyret får eksklusiv kompetanse til å fastsette kommunevåpen og kommuneflagg	15
2.2	Høringsinstansene	6	7.2	Vurdering av behovet for offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen	15
3	Gjeldende rett	7	7.3	Vern av kommunevåpen og faren for forveksling med andre kjennetegn	15
3.1	Prinsippet om det kommunale selvstyret	7	7.3.1	Innledning	15
3.2	Lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger	7	7.3.2	Nærmere om hensynet om å unngå forveksling med eksisterende kommunevåpen og kommuneflagg	16
3.3	Øvrig regelverk om flagging	8	7.3.3	Nærmere om hensynet om å unngå forveksling med eksisterende varemerker, design og andre kjennetegn.	16
3.4	Gjeldende praksis for godkjenning av kommunevåpen ...	8			
3.5	Vern av kommunevåpen	8			
3.6	Skiltforskriften	9			
4	Godkjenning av kommunevåpen i andre nordiske land	9			
4.1	Danmark	9			
4.2	Sverige	10			
4.3	Finland	10			
4.4	Island	11			
5	Høringsnotatet	11	8	 Lov om flagging på kommunale bygninger	16
5.1	Kompetanse til å vedta kommunevåpen	11	9	Økonomiske og administrative konsekvenser	16
5.2	Vurdering av behovet for offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen	11	10	Merknader til endringsforslagene	17
5.3	Vern av kommunevåpen	12	10.1	Til kommuneloven	17
5.4	Oppheving av lov om flagging på kommunale bygninger	12	10.2	Til lov om flagging på kommunale bygninger	17
5.5	Ikrafttredelse	12			
6	Høringen	12			
6.1	Kompetanse til å vedta kommunevåpen	12			
6.2	Det fastsettes ingen offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen	13			
6.3	Vern av kommunevåpen	13			
				Forslag til lov om endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger (forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg)	19

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 157 L

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger (forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg)

*Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 21. juni 2017,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer av kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger. Formålet med endringene er å oppheve den statlige godkjenningsordningen for kommuneflagg og fastslå at kompetansen til å vedta kommunevåpen og kommuneflagg ligger hos det enkelte kommunestyret.

Kommunevåpen er offisielle emblemer for kommuner som også benyttes i kommuneflagget. Våpen og flagg benyttes også av fylkeskommuner. I det følgende omtales for enkelthetens skyld kun kommunevåpen og kommuneflagg, selv om forslaget også omfatter fylkesvåpen og fylkesflagg.

Kommuneflagg som skal brukes på kommunens offentlige bygninger, eiendommer og institusjoner, må godkjennes av Kongen, jf. lov 29. juni 1933 nr. 2 om flagging på kommunenes offentlige bygninger (lov om flagging på kommunale bygninger).

Siden kommunevåpen må godkjennes av Kongen for å benyttes i kommuneflagg, er gjeldende praksis at det samtidig søkes om Kongens

godkjenning av selve kommunevåpenet etter at Arkivverket har gjort en vurdering av kommunens søknad. Godkjenningsordningen for kommunevåpen er ikke nærmere regulert i lovverket, men er basert på langvarig forvaltningspraksis.

I Sundvolden-erklæringen heter det:

Kommunene er grunnmuren i det norske demokratiet. Regjeringen vil styrke lokaldemokratiet ved å flytte makt og ansvar til kommunene. Det betyr at folk flest får økt innflytelse over sin egen hverdag og sitt eget lokalmiljø. (...) Regjeringen vil foreta en gjennomgang av oppgavene til fylkeskommunene, fylkesmennene og staten med sikte på å gi mer makt og myndighet til mer robuste kommuner.

For å styrke det kommunale selvstyret og flytte makt og ansvar til kommunene, foreslår departementet at kompetansen til å fastsette kommunevåpen og kommuneflagg skal ligge hos det enkelte kommunestyret. Dette innebærer at det ikke lenger vil være noe krav om godkjenning av Kongen for å benytte kommunevåpenet i kommuneflagg.

2 Generelt om høringen

2.1 Høringen

Departementet sendte 14. desember 2016 ut et høringsnotat med forslag om endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger. Høringsfristen ble satt til 15. mars 2017.

Det kom inn 39 høringsuttalelser. Av disse var 17 uttalelser fra kommuner mens tre uttalelser kom fra fylkeskommuner. For øvrig var det en rekke foreninger som uttalte seg om forslaget i høringen.

2.2 Høringsinstansene

Høringsnotatet ble sendt ut til disse instansene:

Departementene

Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Den norske kirke
Fylkesmannsembetene
Patentstyret
Posten
Riksarkivet
Statens Kartverk
Sysselmannen på Svalbard
Sametinget
Sivilombudsmannen

Fylkeskommunene
Kommunene

Høgskolen i Narvik
Høgskolen i Oslo og Akershus
Høgskolen i Sørøst-Norge
Høgskolen i Østfold
Nord Universitet
Norges miljø og biovitenskapelige universitet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Aftenposten
Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Dagbladet
Dagens Næringsliv
Delta

Den Norske Advokatforening
Den Norske Dommerforening
Den norske Helsingforskomité
Den norske Revisorforening
Fagforbundet
Faglig forum for formannskapssekretærer
Fellesforbundet
Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT)
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)
Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon
Institutt for samfunnsforskning (ISF)
KS
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norges Blindforbund
Norges Handikapforbund
Norges Juristforbund
Norges Kommunerevisorforbund
Norsk design- og arkitektursenter
Norsk Forbund for Utviklingshemmede
Norsk Heraldisk Forening
Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)
Norsk Journalistlag
Norsk Kulturvernforbund
Norsk Presseforbund
Norsk Redaktørforening
Norsk Rådmannsforum
Norsk Telegrambyrå (NTB) NRK
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)
TV2
Utdanningsforbundet Unio
Valgforum
Verdens Gang (VG)
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS)

Arbeiderpartiet
Demokratene
Det Liberale Folkepartiet
Fremskrittspartiet
Høyre
Kristelig Folkeparti
Kystpartiet
Miljøpartiet de Grønne
Norges Kommunistiske Parti
Partiet De Kristne
Pensjonistpartiet
Piratpartiet
Rødt
Samfunnspartiet
Senterpartiet
Sosialistisk Venstreparti
Tverrpolitisk Folkevalgte
Venstre

Disse instansene har hatt merknader til høringsnotatet:

Arkivverket
Patentstyret

Aust-Agder fylkeskommune
Vest-Agder fylkeskommune

Asker kommune
Askim kommune
Bømlo kommune
Drammen kommune
Fitjar kommune
Gjerstad kommune
Larvik kommune
Odda kommune
Oslo kommune
Ringeby kommune
Spydeberg kommune
Svelvik kommune
Trondheim kommune
Tysnes kommune
Vennesla kommune
Arkivforbundet
Landslaget for lokalhistorie
Norsk Heraldisk Forening
Norges Kulturvernforbund
Norsk Slektshistorisk Forening
KS
Slekt og Data

Ivar Andersen
Rune Helgø

Disse instansene har uttalt at de ikke ønsker å uttale seg i saken, eller at de ikke har merknader til høringsnotatet:

Arbeids- og sosialdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justisdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Kunnskapsdepartementet
Samferdselsdepartementet

Brønnøysundregistrene
Kartverket

Alta kommune
Saltdal kommune

Arbeidsgiverforeningen Spekter

3 Gjeldende rett

3.1 Prinsippet om det kommunale selvstyret

Kommunalt selvstyre betegner grunnleggende sett kommunenes rett til å styre seg selv. Kommunene er selvstendige forvaltningsorganer. De er ikke underlagt andre statlige organ enn Stortinget som lovgiver, så lenge ikke andre underordningsforhold følger av lov. Regjeringen og departementene har således ingen generell styrings-, instruksjons- eller overprøvingsmyndighet over kommunene. Slik myndighet må ha hjemmel i lov.

Det kommunale selvstyret ble grunnlovfestet i 2016. Bestemmelsen fastsatt i Grunnloven § 49 andre ledd lyder:

Innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Nærmere bestemmelser om det lokale folkevalgte nivå fastsettes ved lov.

Kommunenes rolle som lokaldemokratiske organer legger til rette for at innbyggere og lokalsamfunn kan råde over saker som angår dem selv, og påvirke egen samfunnsutvikling. Det kommunale selvstyret er derfor viktig både for å fremme nær demokratiet og den lokale selvråderetten.

3.2 Lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger

Lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger slår fast at kommunene bare kan bruke det norske flagget (uten splitt og tunge), det samiske flagget og «kommune- eller fylkesflagg som er godkjent av Kongen» på «bygninger med tilhørende grunn som kommunen råder over som eier, leier eller lignende og som hovedsakelig brukes i forbindelse med kommunens offentlige oppgaver eller av kommunale institusjoner».

Ved en lovendring som trådte i kraft i 2014 ble det inntatt to unntaksbestemmelser. Den ene unntaksbestemmelsen innebærer at forbudet mot å benytte andre flagg enn de nevnte ikke gjelder når «bygninger med tilhørende grunn (...) brukes i forbindelse med idretts-, kultur- og lignende arrangement med allmenn interesse». Den andre unntaksbestemmelsen fastslår at forbudet ikke gjelder for «frittstående kommunale flaggstenger på torg, bruer, plasser eller lignende som ikke framstår som en integrert del av et kommunalt bygningskompleks eller et bygningskompleks

som for den vesentligste del benyttes av kommunale institusjoner».

Brudd på loven kan straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder, men loven har ikke vært håndhevet strengt. Loven har sin bakgrunn i de politiske motsetningene i Norge på 1930-tallet. Formålet var å forhindre at kommunale bygninger ble brukt til politiske markeringer.

Loven krever at kommuneflagg må godkjennes av Kongen, men regulerer ikke godkjenningsordningen nærmere. Ordlyden nevner ikke kommunevåpen, men siden disse i praksis benyttes som motiv i kommuneflaggene har gjeldende praksis vært at også selve kommunevåpenet har blitt godkjent av Kongen.

I forskrift 6. juli 1933 nr. 3 om adgang til i særlige tilfelle å benytte fremmed lands flagg ved siden av det norske flagg på kommunale offentlige bygninger (Forskrift om fremmed flagg på kommunal bygning), fremgår det at et fremmed lands flagg kan heises ved siden av Norges flagg når det av hensyn til internasjonal høflighet finnes ønskelig. Forskriften stiller krav om at et fremmed lands flagg ikke må gis en mer fremtredende plass enn Norges flagg.

For øvrig viser departementet til at enkelte kommuner har fastsatt bruksregler for flagging samt flaggdager i lokale forskrifter.

3.3 Øvrig regelverk om flagging

Av Grunnloven § 120 fremgår det at fargene på det norske flagget blir fastsatt ved lov. Flaggets utforming er fastsatt i lov 10. desember 1898 nr. 1 om Norges flag (flaggloven). Forskrift 21. oktober 1927 nr. 9733 angående bruk av statsflagget og handelsflagget (Flaggforskriften) inneholder nærmere regler om flagging for handelsfartøyer, og at flagg med splitt og tunge skal benyttes på statens offentlige bygninger og post- og tollfartøyer. Forskriften § 4 inneholder de offisielle flaggdagene for statlige virksomheter.

3.4 Gjeldende praksis for godkjenning av kommunevåpen

Dagens ordning for godkjenning av kommunevåpen er ikke lov- eller forskriftsfestet, men basert på langvarig forvaltningspraksis siden 1898.

Praksisen innebærer at Arkivverket både fungerer som rådgivende instans for kommunene i forbindelse med utforming av nytt våpen og avgir en rådgivende uttalelse til departementet før kommunevåpen og kommuneflagg fastsettes av Kongen i statsråd. Arkivverkets tilrådning er for-

melt sett ikke bindende, men det finnes ingen eksempler på søknader hvor Arkivverkets tilrådning ikke har vært fulgt.

Arkivverket har siden 1930-tallet blant annet lagt vekt på at våpenet skal ha enkle former, ett motiv og to farger og ledsages av en våpenbeskrivelse (blasonering). Prinsippene er nærmere forklart på Arkivverkets nettsted. Disse prinsippene har blitt lagt til grunn i Arkivverkets vurdering av enkeltsaker, men er ikke lov- eller forskriftsfestet.

Arkivverkets praksis er relativt streng sammenliknet med praksisen i andre land, der det er tillatt med mer detaljerte og ornamenterte kommunevåpen. Praksisen siden 1930-tallet er også strengere enn tidligere praksis i Norge. Mange godkjente norske våpenskjold av eldre dato er derfor mer detaljerte og ornamenterte enn praksis siden 1930-tallet har åpnet for.

Det er ikke forbudt å benytte kommunevåpen uten godkjenning av Kongen, og enkelte kommuner har slike våpen. Godkjenningen har kun betydning for kommunenes adgang til å benytte flagg med kommunevåpen på kommunens offentlige bygninger.

Den kongelige resolusjonen om kommunevåpen fastsetter en våpendefinisjon som innebærer at våpenet beskrives med ord (blasoneres). Resolusjonen gjengir ikke og refererer ikke til et bilde av våpenet.

Ved kommunesammenslåinger har kommunevåpen normalt ikke blitt fastsatt i samme kongelige resolusjon som selve kommunesammenslåingen. Dette kan skyldes at kommuner som slår seg sammen ofte vil ha behov for å utsette fastsettningen av nytt kommunevåpen til etter sammenslåingen. I de senere årene har det vært svært få saker om godkjenning av kommunevåpen. Kommune-reformen vil imidlertid føre til at det igjen blir flere slike saker.

3.5 Vern av kommunevåpen

Kommunale- og fylkeskommunale våpen og segl, er norske offentlige våpen vernet mot misbruk etter flere lovbestemmelser.

Etter Pariskonvensjonen 20. mars 1883 om industriell eiendomsrett artikkel 6ter bokstav a er Norge folkerettslig forpliktet til å forby uautorisert registrering og bruk som varemerke av «armorial bearings, flags, and other State emblems». Forbudet omfatter «any imitation from a heraldic point of view». Disse forpliktelsene er ivarettatt i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 165 bokstav b, ved lov 26. mars 2010 nr. 8 om beskyttelse av varemerker

(varemerkeloven), § 15 første ledd bokstav c og lov 14. mars 2003 nr. 15 om beskyttelse av design (designloven) § 7 første ledd nr. 2. Bestemmelsene verner norske og utenlandske statlige våpen, merker og segl mot misbruk, og går lengre enn Pariskonvensjonen krever ved også å verne kommunale våpen, som regnes som «offentlig» våpen.

Straffeloven § 165 bokstav b inneholder et generelt forbud mot uhjemlet bruk av offentlig våpen, merke eller segl. Bestemmelsen forbyr at noen:

uhjemlet bruker et norsk eller utenlandsk offentlig våpen, merke eller segl eller noe som lett kan forveksles med slike (...)

Uhjemlet bruk straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder.

Bestemmelsen stiller ikke krav om at våpenet må oppfylle nærmere vilkår for å oppnå beskyttelse mot misbruk, utover å være et norsk offentlig våpen. Det stilles derfor ikke krav om at våpenet må være godkjent av Kongen for å oppnå beskyttelse. Også et våpen som er fastsatt av kommunestyret, vil derfor regnes som et «offentlig våpen» og vil være beskyttet mot uhjemlet bruk etter straffebestemmelsen. Vernet gjelder imidlertid ikke for andre former for kommunale kjennetegn som logoer og liknende.

I tillegg til at kommunevåpen har vern mot å bli brukt i andre kjennetegn, har også innehavere av eldre kjennetegn berettiget interesse i at det ikke fastsettes kommunevåpen som krenker deres rettigheter. Etter straffeloven § 165 bokstav b og § 166 har statlige flagg, merker og symboler samt internasjonale organisasjoners kjennetegn vern mot urettmessig bruk, også i kommunevåpen.

Det generelle forbudet i straffeloven § 165 bokstav b suppleres av særskilte bestemmelser i varemerkeloven og designloven som verner mot misbruk i form av søknad om registrering av et offentlig våpen som varemerke eller design.

Etter varemerkeloven § 15 første ledd bokstav c kan et varemerke ikke registreres hvis det:

uten tillatelse inneholder et våpen eller annet tegn som er omfattet av straffeloven § 165 bokstav b og § 166, et statsflagg, eller noe som er egnet til å oppfattes som slikt tegn eller flagg.

Som nevnt vil et kommunevåpen fastsatt av et kommunestyre regnes som et offentlig våpen iht.

straffeloven, og vil derfor også være vernet mot å registreres som varemerke. Kongens godkjenning er derfor ikke avgjørende for å oppnå vern etter loven.

Et tilsvarende registreringshinder for design finnes i designloven § 7 første ledd nr. 2. Heller ikke denne loven stiller krav om Kongens godkjenning for å være vernet mot registrering uten kommunens tillatelse.

Registreringshindrene for kommunevåpen er satt av hensyn til offentlige interesser, og håndheves derfor av Patentstyret av eget tiltak. Hvis et merke eller design likevel skulle bli registrert i strid med bestemmelsene i varemerkeloven § 15 første ledd bokstav c eller designloven § 7 første ledd nr. 2, vil kommunen kunne kreve registreringen opphevet ved innsigelse eller administrativ overprøving hos Patentstyret, eller ved dom.

Etter varemerkeloven § 4 har merkehaveren vern mot at det i næringsvirksomhet benyttes tegn som ligner varemerket for lignende varer eller tjenester som dem merket gjelder, forutsatt at det er risiko for forveksling. Velkjente varemerker har et bredere vern. Dette gir innehaveren av et eksisterende varemerke et vern mot at en kommune benytter et kommunevåpen som kjennetegn for tjenester som tilbys av kommunen, dersom kjennetegnet er egnet til å forveksles.

3.6 Skiltforskriften

Vegdirektoratets normal om trafikkskilt (Del 4A Vegvisningsskilt: Planlegging og anvendelse – Håndbok N300) fastsatt med hjemmel i forskrift 7. oktober 2005 nr. 1219 om offentlige trafikkskilt, vegoppmerking, trafikkløys signaler og anvisninger (skiltforskriften) inneholder krav til stedsnavnskilt. Normalen stiller ikke krav om at fylkes- eller kommunevåpen må være godkjent for kunne benyttes på vegskilt ved kommunegrensen. Kongens godkjenning er altså ikke noe vilkår for at et kommunevåpen brukes på veiskilt.

4 Godkjenning av kommunevåpen i andre nordiske land

4.1 Danmark

Den danske kommuneloven § 4 (lov om kommunernes styrelse) har regler om kommunevåpen:

Stk. 2. Kommunevåpen og -segl, der er registreret i Patent- og Varemærkestyrelsen, er for-

beholdt de kommunale myndigheter i den pågældende kommune.

(...)

Stk. 4. Erhvervs- og vækstministeren fastsetter regler om ansøgning, registrering, udslettelse m.v. af kommunevåben og -segl samt regler om gebyrer for indlevering af ansøgnin-ger og for udskrifter af registeret.

Patent- og Varemærkestyrelsen fører et register over kommunevåben og -segl. Ifølge bekendtgørelse om registrering af kommunevåben og -segl (BEK nr 600 af 12/06/2007), inngis søknad om registrering av kommunestyret sammen med en anbefaling fra Riksarkivet. I motsetning til regelverket i Norge, kreves det altså ingen godkjenning fra departementet eller fra regjeringen.

For søknaden om registrering må kommunen betale et søknadsgebyr på DKK 2000. Bekendtgørelse om registrering af kommunevåben og -segl stiller vilkår for registrering av kommunevåpen:

§ 4. Et identifikationsvåben eller -segl kan ikke registreres:

1. hvis det uden hjemmel består af eller indeholder:
 - a) statsvåben eller -flag eller andre statskendetegn eller noget, der kan forveksles hermed,
 - b) tegn og emblemer, der har offentlig interesse eller noget, der kan forveksles hermed eller
 - c) et registreret eller til registrering ansøgt varemærke eller fællesmærke eller noget, der kan forveksles med sådanne mærker eller tegn,
2. hvis det er i strid med heraldiske principper, herunder om det kan forveksles med et allerede registreret kommunevåben eller -segl, eller
3. hvis det er registreret som historisk våben eller segl, jf. § 6.

Et kommunevåpen som er i strid med prinsipper som gjelder for utformingen av danske våpen (heraldiske prinsipper), kan altså ikke registreres. Det har imidlertid unntaksvis funnet sted registreringer i strid med Riksarkivets tilrådning. Som i Norge er ikke de heraldiske prinsippene lov- eller forskriftsfestet. Anvendelsen av dem beror på et faglig skjønn.

4.2 Sverige

Svenske kommunevåpen kan ha flere motiver og flere felt; ikke bare ett som den norske kommunale heraldikktradisjonen foreskriver. De kan også ha flere farger og beskrivelsen (blasoneringen) kan være mer spesifisert.

Riksarkivets arbeid med statlig og kommunal heraldikk er regulert av forordning med instruksjon för Riksarkivet (2009:1593). Riksarkivet gjør sitt arbeid med kommunal heraldikk på oppdrag fra kommunene. Som det heter på nettsiden til det svenske riksarkivet:

Riksarkivet har ansvar för att heraldiska vapen och symboler, som syftar på staten eller statsmyndigheter, utförs i enlighet med gängse heraldiska normer samt att lagen som styr deras användning följs. Riksarkivet verkar även för god kommunal heraldik genom rådgivning och framställning av modellritningar.

Riksarkivets heraldiske virksomhet ledes av en statsheraldiker og en heraldisk kunstner. En heraldisk nemnd uttaler seg i saker om statlige og kommunale våpen.

Svenske kommunevåpen blir registrert hos Patent- og registreringsverket (registreringsmyndigheten). Registreringen skjer på vilkår om heraldisk vurdering: «Registrering får ske endast om statens heraldiska nämnd har avgivit yttrande i ärendet om antagande av vapnet.». Registreringen koster SEK 500.

4.3 Finland

Tidligere måtte finske kommunevåpen godkjennes av Inrikesministeriet etter at Riksarkivet hadde kommet med en uttalelse. Etter kommuneloven av 1995, kan imidlertid finske kommuner fastsette sitt eget våpen. Kommunene må imidlertid innhente en uttalelse fra Riksarkivet før våpenet fastsettes. Dette er videreført i kommunallag av 2015 § 5 (10.4.2015/410):

Kommunen kan ha ett kommunvapen som godkänts av fullmäktige. Innan vapnet godkänns ska kommunen inhämta Riksarkivets utlåtande.

Kommunstyrelsen eller någon annan i förvaltningsstadgan förordnad kommunal myndighet övervakar användningen av vapnet.

Det finske Riksarkivet har ikke et offisielt register over kommunevåpen, men Finlands kommunförbund har et uoffisielt register.

4.4 Island

Regelverket om islandske kommunevåpen er inn tatt i den islandske kommuneloven art. 6. I engelsk oversettelse lyder bestemmelsen:

Each municipal council may decide on a logo for the municipality. Registration of a municipal logo grants the municipal council the sole right to its use.

Municipal logos shall be registered with the Icelandic Patent Office, which shall accept applications and examine whether the logos are suitable for registration.

The appropriate Minister shall set further rules on the registration of municipal logos, including as regards applications and how they are handled, conditions for registration, invalidation, publication and fees for applications and certificates from the municipal logo registry.

Kommunevåpen registreres hos patentmyndigheten som kontrollerer om våpenet oppfyller krav i lov eller reglement. Kriteriene for vurderingen av utformingen av kommunevåpenet i forbindelse med registreringen framgår av forskrift. I forskriften art. 4 framgår det blant annet at motivet i våpenet må ha en enkel og tydelig symbolikk for å oppfylle vilkårene for registrering. I art. 5 framgår det (i norsk oversettelse) at kommunevåpenet ikke kan registreres i visse tilfeller:

Kommunevåpen kan ikke registreres dersom våpenet uten tillatelse inneholder:

1. Nasjonalflagg, nasjonalsymbol, et offisielt internasjonalt symbol, våpenskjold eller annet tegn er egnet til å forveksles med de ovennevnte merker;
2. Offisielle sertifiseringsmerke eller offisielt stempel eller annet som er egnet til å forveksles med ovennevnte merker, eller
3. Varemerke, logo [for eksempel symbol knyttet til fotballklubb eller lignende] eller kvalitetsmerke [for eksempel svanemerke] eller -navn, merke som andre tidligere har søkt om registrering for eller annet som er egnet til å forveksles med de ovennevnte merkene.

Registreringen koster ISK 40 000, dvs. om lag kr 3000.

5 Høringsnotatet

5.1 Kompetanse til å vedta kommunevåpen

I høringsnotatet uttalte departementet at hensynet til det kommunale selvstyret tilsier at kompetansen til å fastsette kommunevåpen og fylkesvåpen bør ligge hos den enkelte kommunen og fylkeskommunen. Det ble vist til at utforming av kommunevåpen handler om identitetsbygging og profilering, noe som er særlig viktig i forbindelse med kommunesammenslåinger. Dette er derfor et område som kommunene bør ha kompetanse til å styre på egenhånd. Det kan ventes at omfanget av søknader om kommunevåpen vil øke i forbindelse med kommunereformen. Å legge kompetansen til den enkelte kommunen vil bidra til å avlaste både kommunene og regjeringen.

Departementet la videre til grunn at fastsetting av kommunevåpen er av en slik betydning at kompetansen bør ligge hos det enkelte kommunistyret/fylkesting og at dette bør fremgå av en ny lovbestemmelse i kommuneloven.

5.2 Vurdering av behovet for offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen

Departementet konkluderte med at det ikke foreligger noen estetiske hensyn som tilsier at det er nødvendig med offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen. Selv om det kan være en fordel med enkle og lett gjenkjennelige våpen f.eks. på vegskilt, benyttes allerede mange ikke-godkjente kommunevåpen samt eldre og mer ornamenterte kommunevåpen. Det vises for øvrig til at andre europeiske land gjennomgående har en mer liberal praksis for utforming av kommunevåpen. Departementet mener derfor at det ikke eksisterer noen tungtveiende nasjonale hensyn som tilsier at det bør fastsettes nærmere offentligrettslige regler for å begrense kommunenes frihet til å utforme egne kommunevåpen.

For å bidra til en levende kommunal heraldikk, vil det være ønskelig at allmennheten har tilgang til informasjon om utformingen og bakgrunnen for norske kommunevåpen. Arkivverket har nylig lansert en nettside med en oversikt over norske kommunevåpen. For at Arkivverkets oversikt

skal være mest mulig oppdatert, bør kommunen så raskt som mulig sende over en tegning og eventuelt en nærmere beskrivelse av våpenet til Arkivverket. Departementet la til grunn at det derfor bør fastsettes en plikt i kommuneloven om at kommunen skal sende inn endelig vedtatt kommunevåpen til Arkivverket.

Departementet la til grunn at kommunenes behov for ekstern bistand og rådgivning tilsier at forslaget ikke vil svekke den kommunale heraldiske tradisjonen, men snarere bidra til å opprettholde et levende miljø for kommunal heraldikk i Norge.

5.3 Vern av kommunevåpen

Selv om kommunevåpenet vedtas av kommunestyret eller fylkestinget vil det fortsatt regnes som et «offentlig våpen» etter bestemmelsene i straffeloven, varemerkeloven og designloven. Våpenet vil derfor ha samme vern som i dag mot å registreres som varemerke eller som design av kommersielle aktører, og mot på annen måte å benyttes uten kommunens tillatelse. Departementet mente at det er liten sannsynlighet for at en kommune fastsetter og benytter et kommunevåpen som er egnet til å forveksles med et eldre kommunevåpen, fordi kommunen vil ha egeninteresse av å unngå forveksling. Videre åpner Arkivverkets samlede oversikt over alle kommunevåpen for at kommunene på egenhånd kan orientere seg om eksisterende kommunevåpen.

Å opprette en statlig kontroll- eller registreringsordning fremstår derfor som et uforholdsmessig ressurskrevende og kostbart tiltak. En langt mer kostnadseffektiv løsning vil være at det i kommuneloven fastsettes en bestemmelse om kommunevåpen, som stiller krav om at våpenet må være «unik og ikke være egnet til å forveksles med eksisterende våpen eller segl». I situasjoner hvor to kommuner fastsetter nye våpen som kan forveksles, vil tidspunktet for kommunestyrets vedtak være avgjørende for hvilket våpen som regnes som eldst.

Departementet mente også at det er liten sannsynlighet for forveksling med andre staters eller større internasjonale organisasjoners flagg, symboler, segl, våpenskjold eller andre merker. Slike tegn er lett tilgjengelig, og er gjennomgående utformet i en annen stil enn kommunevåpen. Det fremstår derfor som relativt lite sannsynlig at en kommune vil velge et våpen som kan forveksles med slike kjennetegn. Departementet oppfordret like fullt kommunene til å gjøre en grundig vurdering av slike forhold og hente inn

kompetanse fra konsulentfirmaer som tilbyr slike tjenester eller rådføre seg med kompetente fagmiljøer.

5.4 Oppheving av lov om flagging på kommunale bygninger

I høringen viste departementet til at lov om flagging på kommunale bygninger ble vedtatt i 1933 som en reaksjon på noen få tilfeller av røde flagg på 1. mai på sentrale flaggstenger. Departementet mente at situasjonen i dag er annerledes enn på 1930-tallet. Videre antok departementet at eventuelle motsetninger i mindre grad vil markeres med flaggbruk fra offentlige bygninger. Departementet la til grunn at enkeltstående tilfeller av kontroversiell flagging, vil bli debattert i den enkelte kommunen og eventuelt bli gjenstand for reaksjoner lokalt.

Forslaget i høringsnotatet om å oppheve loven i sin helhet innebærer at kommunene får anledning til å flagge med andre symboler enn kommunevåpenet og andre typer flagg. Departementet viste til at det fortsatt vil være anledning for kommunene til å føre en restriktiv praksis. Det sentrale med endringen er at skjønnsutøvelsen kan skje i den enkelte kommunen, og at det ikke legges begrensninger for flagging fra kommunens egne bygninger gjennom et nasjonalt regelverk.

5.5 Ikrafttredelse

I høringen la departementet til grunn at en ny bestemmelse i kommuneloven vil kunne tre i kraft samtidig med den nye kommuneloven, jf. NOU 2016: 4 *Ny KommuneLov*. Departementet ba likevel om høringsinstansenes synspunkter på om det er nødvendig at en ny regel i kommuneloven, trer i kraft tidligere enn dette. Det ble særlig bedt om innspill fra kommuner i prosess for sammenslåing.

6 Høringen

6.1 Kompetanse til å vedta kommunevåpen

Av 39 høringsinstanser som har avgitt høringsuttalelse, gir 19 instanser generell støtte til forslaget om at kommunestyret skal ha eksklusiv kompetanse til å vedta kommunevåpen og at fylkestinget skal ha eksklusiv kompetanse til å vedta fylkesvåpen. Dette omfatter 15 kommuner, to fylkeskommuner samt KS og Arkivverket. Åtte instanser er imot. Dette omfatter Norsk Heraldisk

forening, Arkivforbundet, Norsk slektshistorisk forening, Norges kulturvernforbund, Slegt og Data, Landslaget for lokalhistorie og to privatpersoner. Elleve instanser har ingen merknader til forslaget. Patentstyret uttaler seg ikke spesifikt om departementets forslag om kompetansen til å vedta våpen og flagg, men har innspill til Arkivverkets publisering av kommunevåpen og faren for forveksling med eksisterende varemerker og design, jf. punkt 6.2 og 6.3 under.

6.2 Det fastsettes ingen offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen

I høringen ble det foreslått å ikke fastsette noen nærmere offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen. De om lag 20 instansene som har gitt generell støtte til forslaget slutter seg til dette med unntak av *Aust-Agder fylkeskommune* som mener det fortsatt bør stilles krav om at heraldiske prinsipper skal følges. *Norsk Heraldisk Forening* og de øvrige fem foreningene nevnt over (heretter foreningene), mener det bør stilles krav om at heraldiske tradisjoner skal følges og at våpenet må kunne beskrives med heraldisk fagspråk. Norsk Heraldisk forening uttaler:

Norske kommunevåpen har vunnet anseelse, langt utenfor landets grenser på grunn av sin klare stil. Det er derfor gledelig at Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) signaliserer at de vil videreføre denne tradisjonen, men NHF er overrasket over at høringsnotatet i så liten grad vektlegger heraldikken som uttrykksform. At kommunevåpen skal være heraldiske må presiseres. Dette vil fremgå ved å sette krav om at et kommunevåpen skal kunne beskrives med heraldisk fagspråk (blasoneres). NHF besitter stor heraldisk kompetanse og er villig til å bidra med råd og veiledning. Dette er helt i tråd med foreningens formål. Sporadisk har foreningen allerede bidratt med sin kompetanse til noen kommuner, men all NHF's virksomhet er basert på frivillig innsats fra medlemmenes side. Dette omfatter også det arbeidet som nedlegges av medlemmene i vårt Rådgivende utvalg. Frivilligheten kan være en begrensende faktor for hvor stor og tidkrevende bistand foreningen kan påta seg. Vi har allerede på vår hjemmeside en artikkel om hvordan man skal gå frem for å lage et privat våpen. Denne artikkelen vil vi tilpasse til også å omfatte kommunale våpen.

Patentstyret er primært opptatt av faren for forveksling, jf. punkt 6.3 under, og argumenterer for at det derfor fortsatt bør stilles visse minimumskrav til et kommunevåpen:

I høringsnotatet pkt. 2.4.3 viser departementet til at Patentstyret av eget tiltak håndhever forbudet mot bruk av kommunevåpen i varemerker og design ved å nekte registrering hvis et varemerke eller en design er for likt et kommunevåpen, jf. varemerkeloven § 15 første ledd bokstav b og designloven § 7 første ledd nr. 2. For at Patentstyret skal kunne gjøre denne vurderingen, må saksbehandler oppfatte at merket som søkes registrert er noe som ligner et kommunevåpen. Hvis et kommunevåpen er tilstrekkelig utradisjonelt, vil det ikke være mulig for Patentstyret å fange det opp i vår gransking av et varemerke eller en design som søkes beskyttet. Jo mer atypisk et kommunevåpen er utformet, jo vanskeligere vil det være å fange opp i saksbehandlingen, og risikoen for feil øker. Patentstyret mener derfor at det bør kreves at kommunevåpen blir utformet i henhold til heraldiske prinsipper og er egnet til å oppfattes som kommunevåpen.

6.3 Vern av kommunevåpen

Aust-Agder fylkeskommune som støtter forslaget om å gi kommunestyret kompetanse, peker på behovet for fortsatt rådgivning fra Arkivverket:

Det er derfor rimelig å anta at kommunene og fylkene/regionene heller ikke i fremtiden vil ha heraldisk spesialkompetanse, da behovet oppstår svært sjelden. Fylkesrådmannen mener derfor at det kan være hensiktsmessig å beholde denne kompetansen i Riksarkivet og at denne kompetansen gjøres tilgjengelig for kommunene og fylkeskommunene.

Patentstyret mener at det bør innføres en regel om at Arkivverket skal publisere nye kommunevåpen for eksempel på Arkivverkets hjemmeside. Hensynet til notoritet kan tilsi at denne regelen lovfestes på lik linje med kommunenes plikt til å sende inn nye kommunevåpen til Arkivverket. Patentstyret mener videre at hensynet til innehavere av eksisterende varemerker og design også må vurderes:

Patentstyret kan ikke se at departementet har vurdert hensynet til innehavere av varemerker og design i høringsnotatet. Når flere av våre naboland har regler som skal hindre at kom-

munevåpen kan forveksles med eksisterende varemerker og design, mener Patentstyret departementet bør vurdere å innføre lignende regler i Norge.

Norsk Heraldisk Forening støttet av foreningene angitt over, mener Arkivverket fortsatt skal ha en kontrollfunksjon som gir mulighet til å avvise uegnede kommunale vedtak og at det bør vurderes å åpne for frivillig statsrådsbehandling av nye våpen.

De øvrige instansene støtter forslaget eller har ingen ytterligere merknader.

6.4 Lov om flagging på kommunale bygninger

Av om lag 40 høringsinstanser som har avgitt høringsuttalelse, gir om lag 20 instanser generell støtte til forslaget, herunder forslaget om at kommunestyret skal ha eksklusiv kompetanse til å vedta kommuneflagg og fylkestinget skal ha eksklusiv kompetanse til å vedta fylkesflagg. Syv instanser er imot. Dette omfatter *Norsk Heraldisk forening*, *Arkivforbundet*, *Norsk slektshistorisk forening*, *Norges kulturvernforbund*, *Slekt og Data*, *Landslaget for lokalhistorie* og en privatperson.

Fitjar kommune støtter forslaget om å oppheve den statlige godkjenningsordningen for kommuneflagg og uttaler:

Fitjar kommune sitt kommunevåpen er ikkje godkjent sentralt, og kommunen har etter lov om flagging på kommunen sine offentlege bygg ikkje høve til å nytta våpenet i flagg. Dette er eit tydeleg brot på det lokale sjølvstyret, og Fitjar kommune støttar difor opphevinga av lova.

Aust-Agder fylkeskommune og *Vennesla kommune* støtter departementets forslag om at den statlige godkjenningsordningen for kommuneflagg bør oppheves, men ser ikke behov for å oppheve lovens øvrige bestemmelser.

Norsk Heraldisk forening støttet av foreningene er imot departementets forslag om å oppheve loven:

Norsk Heraldisk Forening (NHF) kan ikke se at behovet for en slik lovhjemmel nå har blitt borte, snarere tvert imot. Fortsatt finner man interesseorganisasjoner av ulike slag som vil se det som en seier å få satt opp sine flagg og bannere i tilknytning til offentlige bygg. Det

har i tillegg utviklet seg en trend, der sponsorer kjøper seg plass for sine merker og produkter på arenaer som i prinsippet, også bestemt ved lov, skal være fri for reklame.

Oslo kommune og *Trondheim kommune* gir uttrykkelig støtte til forlaget om å oppheve loven. De øvrige instansene har ingen konkrete merknader til dette spørsmålet.

6.5 Ikrafttredelse

I høringen ble det lagt opp til at det nye regelverket om kommunevåpen skulle tre i kraft samtidig med den nye kommuneloven. Departementet ba likevel om høringsinstansenes synspunkter om de nye reglene bør tre i kraft tidligere enn dette og oppfordret kommuner som er i prosess om sammenslåing til å gi innspill.

Spydeberg kommune, *Askim kommune* og *Larvik kommune* mener ikrafttredelse samtidig med ny kommunelov kan skape tidsmessige utfordringer for enkelte kommuner som er i ferd med å slå seg sammen. De nye reglene bør derfor tre i kraft snarest mulig. *Drammen kommune* og *Svelvik kommune* mener det er viktig at nytt regelverk ikke blir forsinket og peker på betydningen av kommunevåpen og kommuneflagg i sammenslåingsprosessen mellom kommunene Drammen, Svelvik og Nedre Eiker:

Arbeidet med å lage nytt kommunevåpen og kommuneflagg vil være en del av dette arbeidet. Det er viktig at lokalt vedtak om kommunevåpen og kommuneflagg i tråd med forslag til nytt regelverk skjer før ny kommune etableres 01.01.20. Det er derfor viktig at iverksetting av lovendring gjennom ny kommunelov høsten 2019 ikke blir forsinket.

Også *Arkivverket* argumenterer for at det nye regelverket bør være på plass så raskt som mulig:

Arkivverket ønsker at forenklet prosess for utarbeiding og godkjenning av kommunevåpen trer i kraft så snart som mulig. Hvis det ikke kan skje før i 2019, vil vi allerede nå frasi oss oppgaven med å være departementets rådgiver i spørsmål om kommunal heraldikk. Kommunene står fritt til å bruke informasjon på våre nettsider. En-til-en veiledning om kommunal heraldikk bør ikke lenger være en arbeidsoppgave for Arkivverket. Arkivverket ser derfor positivt på muligheten for å

oppheve så snart som mulig lov 29. juni 1933 nr. 2 om flagging på kommunens offentlige bygninger.

7 Departementets vurdering

7.1 Kommunestyret får eksklusiv kompetanse til å fastsette kommunevåpen og kommuneflagg

For å styrke det kommunale selvstyret og flytte makt og ansvar til kommunene mener departementet at kommunene bør ha ansvar og kompetanse til selv å fastsette kommunevåpen og kommuneflagg. Departementet viser til redegjørelsen i punkt 3.1 om prinsippet om det kommunale selvstyret og at et stort flertall av høringsinstansene slutter seg til forslaget.

Det vises videre til at mange eksisterende kommunevåpen er fastsatt uten statlig godkjenning uten at det har skapt noen nevneverdige problemer. Departementet kan heller ikke se at det i høringsrunden er kommet frem vektige argumenter mot forslaget. Departementet foreslår derfor en bestemmelse i kommuneloven som fastslår at kommunestyret selv har eksklusiv kompetanse til å vedta kommunevåpen og kommuneflagg og at fylkestinget selv har eksklusiv kompetanse til å vedta fylkesvåpen og fylkesflagg.

Dette innebærer at den langvarige forvaltningspraksisen for statlig godkjenning av kommunevåpen opphører og at kravet om Kongens godkjenning i lov om flagging på kommunale bygninger, oppheves.

I samsvar med prinsippet om det kommunale selvstyret legger departementet til grunn at det ikke foreligger noen plikt for kommuner og fylkeskommuner til å ha kommunevåpen eller kommuneflagg.

7.2 Vurdering av behovet for offentligrettslige regler om utforming av kommunevåpen

Norsk Heraldisk Forening peker på at den norske kommuneheraldikken med sin klare stil har vunnet anseelse utenfor landets grenser. Departementet kan slutte seg til at enkle kommunevåpen i mange sammenhenger kan være en fordel da våpenet skal gjengis i alt fra brevhoder til veiskilt som passerer i stor hastighet. Departementet mener like fullt at dette hensynet ikke fremstår tungtveiende nok til at det bør fastsettes

offentligrettslige regler og innføres begrensninger i det kommunale selvstyret.

Etter gjeldende rett er Kongens kompetanse til å godkjenne kommunevåpen ikke eksklusiv. Kongens godkjenning er utelukkende nødvendig for å kunne benytte kommunevåpenet i et kommuneflagg. Mange kommuner har derfor allerede i dag kommunevåpen som ikke er godkjent fordi de ikke anses å være i samsvar med heraldiske prinsipper. Videre ville mange av Norges eldste byvåpen trolig ikke blitt godkjent etter den praksis som har vært siden 1930-tallet. Departementet understreker at et krav om at heraldiske prinsipper skal følges derfor reelt sett vil innebære en innskrenking av kommunens handlefrihet sammenliknet med gjeldende rett.

Departementet viser videre til at det er store variasjoner i vurderingen av de heraldiske prinsippene. Siden 1930-tallet har den norske praksisen med krav til enkelhet vært strengere enn i de fleste andre europeiske land. Ettersom det ikke har eksistert noen nærmere offentligrettslige regler om den estetiske utformingen av kommunevåpen, har praksis i stor grad vært basert på vurderingene til Arkivverkets ansatte. Departementet mener at heraldiske prinsipper ikke fremstår som egnet for å fastsettes i et offentlig regelverk, særlig fordi et slikt krav lett medfører en personavhengig praksis.

Departementet ser like fullt verdien av kommunevåpen av god kvalitet. Slike våpen skal brukes i lang tid fremover, i motsetning til andre typer kjennetegn som ofte fornyes med jevne mellomrom. Departementet oppfordrer derfor kommunene til å benytte seg av kompetente rådgivere og ha et langsiktig perspektiv når nye kommunevåpen skal vedtas.

7.3 Vern av kommunevåpen og faren for forveksling med andre kjennetegn

7.3.1 Innledning

Departementet viser til at kommunevåpen vil være vernet av bestemmelser i straffeloven, varemerkeloven og designloven også om det vedtas av kommunestyret eller fylkestinget.

Etter gjeldende praksis er Arkivverket rådgivende instans for kommunene og avgir rådgivende uttalelse før våpenet blir vedtatt av Kongen i statsråd. Dette har sikret at det ikke er blitt fastsatt nye kommunevåpen som er egnet til å forveksles med eksisterende kommunevåpen, varemerker eller design.

I høringen ble det foreslått at det i kommuneloven ble stilt krav om at kommunevåpenet må være «unikt og ikke være egnet til å forveksles med eksisterende våpen». Når kommunestyrene får eksklusiv kompetanse til å fastsette kommunevåpen, ligger ansvaret for å ivareta dette på den enkelte kommune. Departementet understreker derfor at kommunene må gjøre en grundig vurdering og oppfordrer kommunene til å benytte seg av ekstern kompetanse i god tid før våpenet vedtas.

7.3.2 *Nærmere om hensynet om å unngå forveksling med eksisterende kommunevåpen og kommuneflagg*

Departementet opprettholder forslaget fra høringen om at Arkivverket skal ha ansvar for å publisere en samlet oversikt over alle norske kommunevåpen og kommuneflagg. En slik oversikt gjør det enklere for kommunene å orientere seg om eksisterende våpen og kommuneflagg, slik at like våpen og flagg unngås. For å sikre at oversikten er oppdatert skal kommunene sende kommunevåpenet og kommuneflagget til Arkivverket uten ugrunnet opphold etter kommunestyrets vedtak. I situasjoner hvor to kommuner i samme tidsperiode fastsetter nye våpen eller flagg som er egnet til å forveksles vil tidspunktet for kommunestyrets vedtak være avgjørende for hvilket våpen eller flagg som regnes som eldst.

Departementet er enig med Patentstyret i at Arkivverkets oversikt bør være mest mulig oppdatert og at kommunelovens bestemmelse derfor bør fastslå at Arkivverket skal oppdatere sin oversikt uten ugrunnet opphold.

7.3.3 *Nærmere om hensynet om å unngå forveksling med eksisterende varemerker, design og andre kjennetegn*

Patentstyret påpeker i sin høringsuttalelse at også innehavere av eksisterende varemerker og design har en berettiget forventning om at det ikke registreres nye kommunevåpen som kan forveksles med deres registrerte rettigheter. Det vises til at Patentstyret i enkelte andre nordiske land foretar en slik vurdering av innsendte kommunevåpen.

Departementet er enig med Patentstyret i at det normalt vil være i kommunens egeninteresse at nye kommunevåpen ikke er egnet til å forveksles med andre kjennetegn, men mener at faren for forveksling bør håndteres gjennom rådgivning fra Patentstyret. Departementet oppfordrer derfor kommunene til å henvende seg til

Patentstyret i god tid før kommunevåpenet skal vedtas, slik at Patentstyret kan gjøre søk i sine databaser for å minimere mulighetene for forveksling med eksisterende varemerker og design. Det vises til at Patentstyret mot betaling tilbyr forundersøkelser som kommunene kan benytte seg av.

Departementet viser for øvrig til at uhjemlet bruk av utenlandske offentlige våpen, merker eller segl er omfattet av straffeloven § 165 b mens § 166 fastsetter et forbud mot misbruk av internasjonalt kjennetegn. Kommunelovens bestemmelse bør derfor også henvise til bestemmelsene i straffeloven. Dette innebærer at kommunene må sørge for at det gjøres en grundig vurdering også av faren for forveksling med annet tegn som omfattet av straffeloven § 165 bokstav b og § 166, et statsflagg eller noe som er egnet til å oppfattes som slikt tegn eller flagg.

8 Lov om flagging på kommunale bygninger

Departementet legger til grunn at kommunene får ansvar for kommuneflagg ved den nye bestemmelsen i kommuneloven samt ved å oppheve kravet om Kongens godkjenning av kommuneflagg og fylkesflagg som fremgår av lov om flagging på kommunale bygninger.

Når det gjelder spørsmålet om det skal åpnes opp for flagging med andre flagg enn det norske flagget, det samiske flagget eller kommune- og fylkesflagget, vises det til at loven inneholder to unntaksbestemmelser som gir kommunene en viss adgang til å flagge med andre flagg. Departementet mener imidlertid at det bør gjøres en mer inngående vurdering av de øvrige bestemmelsene i lov om flagging på kommunale bygninger. Departementet tar sikte på å vurdere lovens øvrige bestemmelser nærmere og eventuelt komme tilbake til Stortinget med en egen proposisjon om lov om flagging på kommunale bygninger på et senere tidspunkt.

9 Økonomiske og administrative konsekvenser

I dag er omfanget av saker om kommunevåpen svært begrenset. Dersom godkjenningsordningen ikke videreføres, vil det kunne begrense ressursbruken til Arkivverket og sentralforvaltningen i forbindelse med fremtidige kommunesammenslåinger.

Departementet antar at kommunene også etter gjeldende ordning benytter en del sakkyndig bistand. Endringen vil imidlertid kunne innebære at kommunene i større grad må benytte sakkyndig bistand. Behovet for og omfanget av sakkyndig bistand, vil være opp til den enkelte kommunen å vurdere. Det antas derfor at nødvendige økonomiske og administrative konsekvenser vil være begrenset for kommunesektoren.

På denne bakgrunnen mener departementet at en endring av ordningen med godkjenning av kommunevåpen og kommuneflagg ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

10 Merknader til endringsforslagene

10.1 Til kommuneloven

Til ny § 3 nr. 6

§ 3 nr. 6 første ledd fastslår at kompetansen til å fastsette kommunevåpen og kommuneflagg samt fylkesvåpen og fylkesflagg ligger hos henholdsvis kommunestyret og fylkestinget selv. Dette innebærer at kompetansen ikke kan delegeres videre. Etter bestemmelsen skal byvåpen og byflagg regnes som kommunevåpen og kommuneflagg. Det er ingen plikt for kommuner eller fylkeskommuner til å ha våpen eller flagg.

Dersom det i forbindelse med kommunesammenslåinger er ønsket å fastsette kommunevåpen og -flagg før ikrafttredelsen av ny kommune, kan de eksisterende kommunene treffe likelydende vedtak og sørge for felles innsending til Arkivverket.

Kravet i nr. 6 andre ledd om at kommunevåpen- og flagg og fylkesvåpen- og flagg ikke skal være egnet til å forveksles med eksisterende kommune-

våpen eller -flagg eller fylkesvåpen eller -flagg, påligger henholdsvis kommunestyret og fylkestinget. Bestemmelsen fastslår at kommunene og fylkeskommunene må sørge for at våpen og flagg ikke er egnet til forveksling med eksisterende kommunale eller fylkeskommunale våpen eller flagg eller annet tegn omfattet av straffeloven § 165 bokstav b og § 166, et statsflagg eller noe som er egnet til å oppfattes som et slikt tegn eller flagg. Arkivverket og Patentstyret er således utelukkende rådgivende instans for kommunene og fylkeskommunene.

Etter bestemmelsens nr. 6 tredje ledd skal kommuner og fylkeskommuner sende en fremstilling av våpen og flagg til Arkivverket uten ugrunnet opphold etter vedtak og Arkivverket skal publisere våpen og flagg uten ugrunnet opphold. Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for at Arkivverkets publiserte oversikt er mest mulig oppdatert. Fremstillingen skal være visuell. Det stilles således ikke krav om at kommunevåpenet eller kommuneflagget skal fremstilles skriftlig ved såkalt blasonering.

10.2 Til lov om flagging på kommunale bygninger

Til § 1 første ledd, første punktum

Endringen opphever kravet om at by-, kommune- og fylkesflagg må være godkjent av Kongen for å kunne brukes som flagg på eller fra kommunenes offentlige bygninger, eiendommer og kommunale institusjoner. Flagget må være vedtatt av kommunestyret eller fylkestinget i henhold til den nye bestemmelsen i kommuneloven § 3 nr. 6 for å kunne benyttes i samsvar med hovedregelen i første punktum. Det er for øvrig gjort en redaksjonell endring av lovens oppbygning.

Endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger (forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger (forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger (forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i kommuneloven og lov om flagging på kommunale bygninger (forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg)

I

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner skal § 3 nytt nr. 6 lyde:

Kommunestyret selv fatter vedtak om kommunevåpen og kommuneflagg. Fylkestinget selv fatter vedtak om fylkesvåpen og fylkesflagg.

Kommunale og fylkeskommunale våpen og flagg skal ikke være egnet til å forveksles med eksisterende kommunale eller fylkeskommunale våpen eller flagg, eller annet tegn omfattet av straffeloven § 165 bokstav b og § 166, et statsflagg, eller noe som er egnet til å oppfattes som slikt tegn eller flagg.

Kommunen og fylkeskommunen skal uten ugrunnet opphold sende vedtatte våpen og flagg til Arkivverket. Arkivverket skal publisere våpen og flagg uten ugrunnet opphold. Departementet kan gi forskrift om innsendingen og publiseringen.

II

I lov 29. juni 1933 nr. 2 om flagging på kommunenes offentlige bygninger gjøres følgende endringer:

Nåværende del I blir ny § 1.

Ny § 1 første ledd første punktum skal lyde:

På eller fra kommunenes offentlige bygninger, eiendommer og kommunale institusjoner må kun brukes flagg som nevnt i lov 10. desember 1898 nr. 1 om Norges Flag § 1 (uten splitt og tunge), det samiske flagget eller kommune- eller fylkesflagg.

Nåværende del II blir ny § 2.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

